

Кёозай кэнкюү гэж юу вэ?

”Кёозай Кэнкюү“ буюу “Хичээлийн бэлтгэл судалгаа”-г дан ганц 40 минутын хичээлд бэлтгэх зорилготой үйл ажиллагаа гэж та ташаа ойлгосон юм биш биз? Энэ удаад, арга зүй түгээн дэлгэрүүлэх зөвлөх профессор Х.Такахата, М.Камата нарын ирүүлсэн тайлбарыг доор толилуулж байна.

Кёозай Кэнкюү буюу “Хичээлийн бэлтгэл судалгаа” гэдэг ухагдахууныг “Хичээлийн агуулгыг боловсролын байр сууринаас судлах судалгаа шинжилгээ” хэмээн тодорхойлж болно. Уг тодорхойлолт дахь “Боловсролын байр суурь” нь өргөн цар хүрээтэй ойлголт ба үүнд дараахи зүйлүүд хамаарна.

- Хичээлийн агуулгын тухай мэдлэг*1: Ойлголт нь гүнзгий байх тусам илүү сонирхолтой хичээл явуулах боломжтой. (Кёозай Кэнкюү-гийн эрдмийн тал)
- Хичээлийн агуулгын түүх нийгэм, соёл боловсролын үнэ цэнийг харгалзан үзэх.
- Энэхүү хичээлийн агуулгаар дамжуулан хүүхдүүдэд эзэмшүүлэх чадварыг судлах.
- Хүүхдийн сэтгэхүйн хөгжлийн үе шатны (оюуны чадавхи, мэдрэмж) тухай ойлголт*2: Хүүхдүүдийн хувьд сонирхолтой, ойлгомжтой байдлаар хичээлийн агуулгыг засан сайжруулахад ашигладаг.
- Тухайн насны хүүхдүүд ер нь хөгжлийн аль үе шатанд байна вэ? Түүнд нь тохирсон ямар арга зүй байж болох вэ?

Тухайн ангийн хүүхдүүд хөгжлийн аль үе шатанд байна вэ? (хүүхэд бүр дээр өөр)
Түүнд нь тохирсон ямар арга зүй байж болох вэ?

Хүүхдүүдийн хувьд сонирхол татахуйц, ойлгомжтой хичээлийн агуулгын ямар дэс дараалал, зохион байгуулах ямар арга зам байж болох вэ?

Хүүхдийн сэтгэн бодох үйл явцын судалгаа: Хүүхдүүд хичээлээ сонирхон идэвхитэй оролцож, ойлгоход дөхөм байдлаар хичээлийн агуулгыг засан сайжруулахад ашигладаг

Тухайн насны хүүхдүүд ямар түвшинд сэтгэн бодох вэ? Түүнд нь тохирсон ямар арга зүй байж болох вэ?

Тухайн насны хүүхдүүд ямар түвшинд сэтгэн бодох вэ? (хүүхэд бүр дээр өөр)
Түүнд нь тохирсон ямар арга зүй байж болох вэ?

Хүүхдүүдийн хувьд сонирхол татахуйц, ойлгомжтой хичээлийн агуулгын ямар дэс дараалал, зохион байгуулах ямар арга зам байж болох вэ?

Багш нар “Кёозай кэнкюү”-г өдөр тутам байнга хийх шаардлагатай. Өнөөдөр, хөдөлмөр зүтгэлтэй Япон багш нарын ачаар янз бүрийн нэгж хичээлтэй холбоотой судалгааны арвин туршлага сургамж хуримтлагдсаар байна (Тодорхой нэг

судлагдахуунтай холбоотой ном сэтгүүл, эрдмийн зөвлөлүүдээс гаргадаг эмхэтгэл г.м). Монголд ч багш нар өөрсдийн судалгаа, туршлага сургамжаа бусдад танилцуулах орчин нөхцөл, боломж бололцоотой эрдмийн зөвлөлийн уулзалт цуглаан, ном сэтгүүл байвал зүгээр. Багш нар өөрсдийнхөө өдөр тутам хийдэг. “Кёозай кэнкюү” болон урьд өмнөх бусад багш нарын хийсэн судалгааны үр дүнд тулгуурлан ээлжит хичээлийн төлөвлөлт, бэлтгэлийг хийдэг байна.

Анхаарах зүйл:

- “Кёозай кэнкюү”-гийн тухай үндсэн ойлголт нь олонхи судлагдахуунд ижилхэн байх боловч, тодорхой нэг агуулгын хувьд судлагдахуун бүр дээр өөр байх тохиолдол ч байдаг. Жишээлбэл, дээр дурьдсан зүйл нь байгалийн ухааны хувьд дараахи онцлогтой.
- *1: Хичээлийн агуулгын тухай мэдлэг. Байгалийн ухааны хичээлүүдэд сорил туршилт, ажиглалт голлодог учир хичээлийн үед явуулах сорил туршилт болон ажиглалтын талаархи багшийн мэдлэг, ойлголт чухлаар тавигдана. Ялангуяа, аюулгүй сорил туршилт явуулахад юу хэрэгтэй болох, сурагчдын хувьд ойлгомжтой сорил туршилт, ажиглалт хийхийн тулд юунд анхаарвал зохих зэргийн талаар урьдчилан тооцох нь чухал. Тиймээс, эдгээр асуудлыг батлахын тулд туршилт (бэлтгэл туршилт) хийх нь ч нэг чухал Кёозай кэнкюү болдог.
- *2: Хүүхдийн сэтгэхүйн хөгжлийн үе шатны тухай ойлголт. Насанд хүрэгчдийн хувьд амар хялбар мэт санагдах сорил туршилт, ажиглалт нь хүүхдүүдэд зарчим, бүтэц зохион байгуулалт нь үл ойлгогдох юм уу, эсвэл гүйцэтгэх ажил нь нарийн төвөгтэйгээс хүүхдүүд чадахгүй байх явдал олонтаа тохиолддог. Ийм тохиолдолд, багш хүүхдийнхээ хөгжлийн үе шатыг бодолцон, үргэлж хүүхдийнхээ түвшинд тохирсон сорил туршилт, ажиглалтын аргачлааг бэлтгэх шаардлагатай байдаг байна.

Хүрээлэн буй орчны боловсрол гэж юу вэ?

Япон дахь сургалтад оролцогчид, Нагано мужийн Чино хотын хүүхдүүдийн хамт хүрээлэн буй орчны боловсролын хөтөлбөрт хамрагдсан. Энэхүү хүрээлэн буй орчны боловсрол гэж чухам юу вэ?

Хүрээлэн буй орчны боловсрол нь хүрээлэн буй орчин ба түүнтэй холбоотой асуудалд анхаарал хандуулахын зэрэгцээ тулгарч буй асуудлыг шийдвэрлэх, шинэ асуудал үүсэхээс урьдчилан сэргийлэхэд хувь хүн, эсвэл хамт олноороо шаардлагатай мэдлэг чадвар, үйл ажиллагаа, хүсэл сонирхол бүхий иргэн болгон хөгжүүлэх явдлыг гол зорилгоо болгодог.

Эрт цагаас хүмүүс бидний ахуй амьдралыг байгаль орчин тэтгэсээр ирсэн билээ. Харин, сүүлийн үед хүн төрөлхтний үйл ажиллагаа нь байгаль орчин нөхөн сэргэх хэмжээ хязгаараас давж, дэлхийн газар орон бүрт хүрээлэн буй орчны асуудлууд (дэлхийн дулаарал, ойн мөхөл, биологийн төрөл зүйлийн усталт, цөлжилт, усны нөөцийн хомсдол г.м) үүссээр байна.

Хичээлийн судалгаанд төслийн зөвлөх багш нараас өгсөн зөвлөмж

Хичээлийн судалгааны ач холбогдолыг улам бүр дээшлүүлэх зорилгоор төслийн зөвлөх багш нарын хэд хэдэн зөвлөмжийг толилуулж байна.

1. Хичээлийн судалгаанд нийцэхүйц хичээл. Хөндлөнгийн ажиглагч оролцуулсан судалгаат хичээлээр ажиглагч дараахи зүйлүүдийг сурч мэдэхүйц судалгаат хичээлийг явуулах шаардлагатай.

Хичээлийг удирдан явуулахад олон арга байж болохыг анзаарч ойлгох.

Хүүхдийн чадвар хөгжиж буйг анзаарч мэдэх.

Хичээлд ямар хэрэглэгдэхүүн ашиглах боломжтой болох талаар ойлголтоо гүнзгийрүүлэх.

Хүүхдийн бодол санааг олж харах чадвар дээшлэх.

Дээрхи зүйлүүдийг суралцах боломжтой хичээл гэдэг нь, шинэлэг ойлголт, шинэлэг бодол санаа, шинэлэг үзэгдлийг тусгасан хичээл, хүүхдүүдийн сэтгэн бодох чадварыг дээшлүүлэн асуудлыг шийдвэрлэх хичээл, хүүхэд болон багш, хүүхдүүд хоорондын харилцаанаас хүүхэд өсөж хөгжиж байгаа нь харагдахуйц хичээл юм. Өөрөөр хэлбэл, ердийн хичээлийг дахин давтан орох, зүгээр л тоо бодон дасгал ажиллах, шалгалт авах, ном унших төдийхний хичээлийг судалгаат хичээл гэж үзэх боломжгүй. Хичээлийн судалгаа хийх өдөр иймэрхүү хичээл таарсан тохиолдолд, хөтөлбөртөө зохицуулалт хийх шаардлагатай.

2. Судалгаат хичээлийн суралцагч. Багш болж өгвөл өөрөө өдөр тутам хичээл заан, түвшин, чадвар, зан төлөвийг нь сайтар мэддэг хүүхдүүдэд хичээл заавал зохино. Энэ нь хүүхдүүдийг хичээлд бүрэн хамруулж, бүгдийг нь хөгжүүлэхийн тулд хичээлийн явцад хүүхэд тус бүрийн түвшин, чадвар, зан төлөвт тохирсон асуулт тавьж, илтгэл тавиулах шаардлагатай байдгаас тэр юм.

3. Хичээлийн хөтөлбөр. Хичээлийн бэлтгэл бол туйлийн чухал хичээлийн судалгааны процесс юм. Хичээл төлөвлөхдөө хичээлийн сэдвээ сайтар базах нь чухал. Жишээ нь, байгалийн ухааны ээлжит хичээлээр 3-4 туршилт хийх боломжгүй. Хичээлийн хөтөлбөрт, хүүхдийг ажиглахтай (өөрөөр хэлбэл, хүүхдийн өдөр тутмын туршлага, хэдийн суралцсан зүйл, өмнөх хичээлийн агуулга) холбоотой тайлбар шаардлагатай болно. Тухайн цагийн хичээлээр “Ямар байсан хүүхэд (Хичээл эхлэхийн өмнөх хүүхдийн төлөв)”-ийг “Ямар хүүхэд (Хичээлийн дараахи хүүхдийн төлөв)” болгон өөрчлөхөө тодорхой тусгах нь зүйтэй.

4. Хичээл явуулах¹⁾ Мэдээллийн хэрэгсэл ашиглах: Энгийн хичээлд проектор ашигладаггүй байснаа зөвхөн судалгаат хичээлийн үеэр хүчээр ашигладаг гэх мэт асуудал байгаа болов уу? Мэдээллийн хэрэгслийг ашиглахдаа, түүнийг хичээлд ашиглах зайлшгүй хэрэгцээ бий эсэхийг сайтар нягтлах шаардлагатай.

2) Самбар ашиглалт. Японы бага сургуулиудад, ээлжит хичээлийн явцад багш дахин дахин самбарт юм бичиж арчаад байдаггүй. Самбарт бичигдсэн зүйлийг хүүхдүүд дэвтэртээ буулгахад, дэвтрээсээ тухайн цагт үзсэн зүйлээ мэдэж болохуйцаар төлөвлөн бичигдсэн байдгаас тэр юм. Хичээлийн судалгаанд самбар ашиглалт туйлийн чухлаар тавигдана. Ажиглагч тухайн самбарын бичиглэлийг хараад, багшийн санааг олж мэдэх боломжтой. Нөгөө талаар, хичээл зааж буй багшийн хувьд ч урьдчилан самбар ашиглалтаа төлөвлөснөөр өөрийнх нь хичээлийн төлөвлөгөө тодорхой бөгөөд ойлгомжтой болж, юуг сайжруулах шаардлагатайгаа олж харахад хялбар болно.

3) Хүүхдийг урамшуулах. Хичээлийн явцад хүүхдүүдийг урамшуулж буй хичээл ч байдаг бололтой. Энэ нь хүүхдийн сурах хүсэл сонирхолыг дээшлүүлэх аргынхаа хувьд үнэхээр тохиромжтой арга мөн үү? Өөрөөр хүүхдийн сурч мэдэх хүслийг дээшлүүлэх арга байх л ёстой. Ердийн үед сурагчдаа ажиглаж байвал, ямар үед юуг нь магтаад өгвөл үр дүнтэй болохыг ойлгоно.

4) Цаг хуваарилалт. Хичээлийг цагтаа багтаан дуусгах нь үндсэн зарчим хэдий ч, төлөвлөснийхөө дагуу хичээлээ явуулах гэж хэт хичээх нь “Хүүхэд төвтэй” багшлах арга зүйд тэр бүр нийцэх муутай. Тухайн нөхцөлд хүүхдийнхээ төлөв байдлыг ажиглан, түүнд нь тохируулан цаг хуваарилалтаа өөрчилж чадаж байваас сая “Хүүхэд төвтэй” болно.

5. Хичээлийн ажиглалт1) Ажиглагчийн үүрэг. Хичээлийн ажиглалтыг хийхдээ, болж өгнвөл ажиглагчийн үүргийг ангилахгүй байх нь дээр. Зөвхөн нэг л зүйлийг ажиглах бус, хичээлийн ерөнхий явцыг харах хэрэгтэй. Хичээлийн ерөнхий явцыг ажигласнаар хичээл сайн муу болсныг мэдэж авахын зэрэгцээ ажиглагч өөрөө шинэ зүйл сурч мэдэх боломжтой болно.Тодорхой нэг хүүхдийг анхааран ажиглахдаа зорилгоо тодорхой болгох.

2) Ажиглалтын харалт. Багш хичээлийн судалгааныхаа сэдвийг ажиглагч багш нарт урьдчилан хэлж, ямар зүйл дээр анхааран ажиглалт хийлгэмээр байгаагаа тодорхой болговол зүгээр. Мөн, юу юунаас илүү хүүхдийн хандлагыг анзаарах хэрэгтэй. Хүүхдүүдийн царайг харж болохуйц байрлалаас ажиглалт хийх нь гол үндэс болно.

3) Ажиглалтаар оноо өгөх тухай. Японы сургуулиудын хичээлийн судалгаанд багшид оноо өгөх маягаар багшийг үнэлдэггүй.

6. Хичээлийн хэлэлцүүлэг. Хичээлийн дараахи хэлэлцүүлгийг тухайн хичээлийг явуулсан танхимд зохион байгуулах нь хамгийн тохиромжтой. Хичээлд ашигласан самбар болон үзүүлэн, туршилтын хэрэглэгдэхүүнийг байлгахад яриа идэвхитэй өрнөж, сайжруулбал зохих зүйлүүдийг онцлон ярилцахад хялбар болно.